

Nota quod nullam murmurandi causam haberent; nam Deus iter ipsorum viribus attemperabat: quinimo, sicuti uestes ipsorum non terebantur, sic nec pedes eorum lassabantur ita ut inflarentur; prout dicitur Deut. VIII, 4: *Pes tuus non est subtritus, en quadragesimus annus est.* Nec etiam carnibus indigebant: nam primo greges ovium et boum in magna copia habebant, et deinde ipsum manna, in quo, bene et pie vivendo, poterant habere omnis saporis suavitatem et dulcedinem: unde potius ex innata sua malitia murmurant ut Moysen vexent.

QUÆSTIO II. — QUOMODO MOYES DICAT SE NON POSSE SOLUM SUSTINERE ONUS, ET QUOMODO DEUS EJUS SPIRITUM DIVISERIT SEPTUAGINTA SENIORIBUS.

Vers. 10: *Sed et Moysi intoleranda res visa est:* quod videlicet populus habens cibum tam delicatum, de cœlo divinitus sibi datum, scilicet manna, tam importune flendo et ululando, cibos ægyptiacos postularet: unde tantum ipse hic populi sensit onus, ut gravius ipsi videretur.

¶ 14: *Non possum solus sustinere omnem hunc populum.* At quomodo Moyses conqueritur se solum sustinere totum pondus, cum habeat Aarone et septuaginta seniores, de quibus Exod. XXIV, item principes tribuum, ac decuriones, centuriones, ac milenarios ex consilio Jethro socii sui institutos?

R. et dico: His verbis non excludit Moyses omne adjutorium; sed loquitur, ut solent illi, quibus auxilia inferiora fere nulla videntur; præsertim cum hie ad carnes in deserto comparandas, neque Aaron, neque cæteri omnes quidquam auxillii possent afferre: nam isti tantum in civili administratione Moyses adjuvabant; et curam spiritualium solus ipse sustinebat: item etiam in civilibus maiores causæ ad ipsum devolvebantur. Hinc Deus etiam in istis ei auxilium suppedavit.

¶ 16: *Et dixit Dominus ad Moysen: Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israel (non ætate sola, sed vel maxime morum maturitate, et prudenter) quos tu nosti quod senes populi sint, ac magistri: ut scilicet populum instruant, et onus tecum dividant: nam ætatem corporis, et canitatem omnes alii, etiam populus, dignoscere poterant: hincque patet per senes debere intelligi prudentes.*

¶ 17: *Et auferam de spiritu tuo, tradamque eis, ut susineant tecum onus populi.* Sensus difficilis hujus Scripturæ ex aliis textibus clarius patet: nam juxta versionem Pagnini in hebraico habetur: *Reservabo de spiritu, qui est super te.* Item in chaldaico habetur: *Augebo de spiritu, qui est super te, et ponam super eos.*

Non agitur ergo de spiritu, qui est in homine, qui dicitur anima rationalis, sed de Spiritu sancto, sive spiritu propheticus, qui dicitur esse Moysis, quia Moyses ejus particeps erat. Unde S. P. Aug. Q. 18 in Numer. dicit: *Intelligimus nil aliud Deum significare voluisse, nisi ex eodem spiritu gratiae illos quoque habituros adjutorium, ex quo habebat Moyses: ut et isti haberent quantum Deus vellet, non ut ideo Moyses minus haberet.*

¶ 25: *Cumque requievisset in eis spiritus, prophetaverunt.* Prophetia tum hic, tum in aliis quibusdam Scriptura locis, accipitur generaliter, multaque complectitur, v. g., prudentiam regendi, doctrinam et consilium, ad dubia tam juris et justitiae, quam ceremoniarum et religionis, aliqua qualibet resolvenda; occultorum cognitionem ad decidendas lites, et causas implexas; item proprie futurorum prænitionem ad ea vel arcenda, vel præcavenda: denique spiritum laudandi Deum, et occulta prædicendi.

QUÆSTIO III. — AN MOYES HIC PECCAVÉRIT.

Vers. 21: *Et ait Moyses: Sexcenta millia peditum hujus populi sunt; et tu dicas: Dabo eis eum carnium mense integrum?* ¶ 22. Numquid ovium et boum multitudo caedetur, etc. Nonnulli existimant Moysen haec dixisse dissidendo de potentia Dei, adeoque peccasse: contra quos

R. et dico: Moyses haec non dissidendo, sed inquiriendo modum dixit, adeoque non peccavit. Cum enim ad ipsum spectaret totius populi regimen, putaretque forsitan se debere querere toti multitudini carnes: inquirebat quomodo id facturus esset. Simile est in B. Virgine, Lucæ I, 34, quæ dicendo: *Quomodo fit istud?* etc., non dubitavit de divina potentia, sed modum rei gerende inquisivit.

Prob. I. Quia alias Deus Moysi istam dissidentiam exprobasset, prout fecit infra cap. XX, 12, cum Moyses dubitavit ad aquas contradictionis.

Prob. II. Quia cap. seq. Deus Moysen valde laudat: atqui non laudasset si brevi ante peccasset; ergo, etc.

Prob. III. Quia facta et dicta sanctorum excusari debent quando possunt: nam tū dicit S. Thom. secunda secundæ, q. 411, a. 1, ad 2: *Simulationem Jehu non est necesse excusari a peccato vel mendacio, quia malus fuit: innuens a contrario sensu quod si bonus fuisset, excusari deberet, si posset: atqui Moyses fuit bonus;* ergo.

Prob. IV. Quia eisdem rationibus motus S. P. Aug. Q. 19 in Numer. concludit: *Itaque isto loco debemus intelligere verba Moysis de promissi carnibus, quærentis potius quomodo fieret, quam diffidentis fuisse; quando sententia Domini non secuta est, quæ vindicaret, sed potius quæ doceret.*

Dices: Supra citata verba Moysis: *Sexcenta millia peditum, etc., sonant dissidentiam; siquidem hunc videntur habere sensum: Non est possibile ut tanta multitudo satietur.* Ergo hic non videtur posse excusari Moyses: nam si hic excusari possit, poterit et pariter excusari quando infra cap. XX, 10, dixit: *Num de petra hac vobis aquam poterimus ejicere?*

R. Neg. assumpt. et ad paritatem dico cum Aug. loco cit. : *Ad illam petram unde aqua profluxit, poterant excusari verba Moysis, nisi in eum clara esset divina sententia, quod dissidendo talia dixerit: adeoque dis. paritas patet a posteriori.*

Inst. Etiam a posteriori patet quod Moyses hic dissisus fuerit, nam Deus ipsum increpat dicens ¶ 23:

Numquid manus Domini invalida est? Jam nunc videbis utrum meus sermo opere compleatur.

R. non esse verba redarguentis; sed, ut dicit Aug., Dominum ita respondisse, tanquam modum futuri facti, quem ille requirebat, dicere noluerit; sed potius opere ipso suam potentiam demonstrare. Poterat enim et Maria dicenti: *Quomodo fit istud, quoniam virum non cognosco?* a calumniantibus objici, quod minus crediderit, cum illa modum quæserit, non de virtute Dei dubitaverit. Quod autem responsum est illi: *spiritus sanctus superveniet in te;* et poterat et sic responderi quomodo hic: *Numquid spiritui sancto impossibile est qui superveniet in te?* ac si idem ipse sensus conservaretur. Porro autem talia quedam dicens Zacharias [Lucæ I, ¶ 20] incredulitatis arguitur, et vocis oppressæ pena plectitur. Quare? Nisi quia Deus non de verbis, sed de cordibus judicat.

CAP. XII, XIII, XIV, XV.

Maria et Aaron murmurant contra Moysen; cuius excellentia præ ceteris prophetis declaratur. Mittuntur exploratores, qui ex terra promissionis deserunt ingentis ponderis botrum, ad quorum relationem exterriti Hebrei, atque in murmurationem prolapsi, Dei sententia a terræ promissionis ingressu prohibentur. Qui collegerat ligna in sabbato lapidatur.

QUÆSTIO PRIMA.—QUÆ FUERITILLA ÆTHIOPISSA UXOR MOYSIS.

Cap. XII, 4: *Locutaque est Maria et Aaron contra Moysen (utique locutione detractoria, ut colligitur ex ¶ 8) propter uxorem ejus æthiopissam.* Josephus lib. II Antiq. c. 10, et ex eo Eusebius, Isidorus et hebrei tradunt illam fuisse filiam regis Æthiopum, distinctam a Sephora: dicunt enim quod cum Moyses adhuc esset in aula Pharaonis, gesserit bellum pro Ægyptiis contra Æthiopes, eosque subjugaverit productione Tharbis, filiae regis Æthiopum, quam proinde duxerit uxorem, et quod sit hæc illa Æthiopissa.

Attamen cum hujus belli ac victoriae, æque ac uxor Moysis, non meminerit Scriptura, sed solius Sephoræ, et alias a Josepho addantur circumstantiae, que fidem narrationis istius in suspicionem vocant: traditio illa passim rejicitur. Quare

R. et dico: Rectius Theodoreetus, et S. P. Aug., Q. 20 in Numer. censem hanc Æthiopissam esse Sephoram filiam Jethro, quæ vocatur Æthiopissa, quia erat Madianitis: Madian enim in Scripturis comprehenditur sub Æthiopia, non sub illa quæ est in Africa, cuius incoleæ nigri sunt; sed sub illa quæ complectitur Madian, Saba et adjacentes regiones. Hinc Habacuc III, 7, dicitur: *Pro iniquitate vidi territoria Æthiopiarum; turbabuntur pelles terre Madian.*

Verba S. P. Aug. sunt: *De uxore Moysis æthiopissa quæ solet utrum ipsa erat filia Jethro, an alteram duxerit, vel superinduxerit; sed ipsam fuisse credibile est. De Madianitis quippe erant, qui reperiuntur in Paralipomenon (scilicet lib. II, cap. 14) Æthiopes dici, quando contra eos pugnavit Josaphat: nam in his locis dicitur eos persecutus populus Israel, ubi Madianites et*

habitant, qui nunc Saraceni appellantur. Sed nunc eos Æthiopes nemo fere appellat; sicut solent locorum, et gentium nomina plerumque vetustate mutari.

Augustini et Theodoreti sententiam amplectuntur Tirinus, A Lapide, Rabanus, Rupertus, Lyranus, Abulensis, Marius, Jansenius et alii communiter.

Dices: Murmuraverunt propter uxorem ejus æthiopissam; ergo videntur murmurasse propter extraneum ejus colorem.

R. Neg. conseq.; nam verisimilis est, quod censet Abulensis, scilicet Sephoram more muliebri (hic enim sexus, cum sit imbecillus ingenii et judicii, ambitiosus est, et sui honoris studiosus) voluisse se preferre Mariæ, eo quod uxor esset Moysis, principis omnium supremi: Mariam vero contemptus impatientem, derivasse aliquod crimen in Moysen, eumque vituperasse (ut colligitur ex ¶ 7), abrepto in partem suam Aarone.

QUÆSTIO II. — AN HÆC MANSIO IN CADES SIT EADEM CUM MANSIONE TRIGESIMA TERTIA.

Cap. XIII, 21: *Erat autem tempus, quando jam præcoquæ uva vesic possunt.* Juxta LXX: *Erant dies veris præcursorum uvarum.* Missio igitur exploratorum, de qua hic agitur, contigit tempore omnium aptissimo ad videndum terræ pulchritudinem et ubertatem: tuneque post paucos dies Hebrei ingressuri fuissent terram promissionis, nisi murmuratio eorum obfusset.

¶ 22: *Exploraverunt terram a deserto Sin, usque Rohob:* id est ab uno extremo ad aliud, quod altius quando exprimitur alter, scilicet, a Dan usque Bersebee, vel a fluvio vel torrente Ægypti usque ad Libanum: nam Rohob (quo nomine subinde Syria appellatur), Dan, Emath et Libanus termini sunt terre promissæ a parte aquilonari: Bersabee vero, desertum Sin, torrens seu rivus Ægypti, et Cades, termini sunt a parte meridionali.

¶ 23: *Reversique exploratores terræ post quadriginta dies...* ¶ 27: *Venerunt ad Moysen... in desertum Pharan, quod est in Cades.* Putat Abulensis hunc locum, ex quo missi sunt exploratores, esse eundem qui infra cap. XXXIII, 32 numeratur mansio 33: in quo etiam mortua est Maria soror Moysis; ut dicitur cap. XX, 1: et per consequens Hebreos in ista mansione haesisse circiter 38 annis usque ad mortem Mariæ. Hinc etiam, juxta ipsum, sequitur quod anno secundo exitus de Ægypto citissime percurrerint omnes mansiones a Sina, quæ fuit duodecima, usque ad Cades, quæ fuit trigesima tertia; atque tunc primum ex hac mansione missos esse exploratores, et Hebreos postea in Cades mansisse ab anno secundo usque ad quadragesimum.

Nota quod Cades illa, ex qua missi sunt exploratores etiam vocetur Cadesbarne, nam Caleb, unus de exploratoribus, Josue XIV, dicit: *Quadraginta annorum eram quando misi me Moyses de Cadesbarne, ut considerarem terram.* R. et dico: Exploratores missi sunt ex mansione decima quinta, quæ vocatur Cadesbarne, non vero ex

mansione trigesima tertia : unde Cades hic non est idem locus cum illa Cades, de qua cap. 20.

Prob. I. Quia non est verisimile Hebreos tam diu mansisse in una eademque mansione : nam Scriptura dicit illos vagatos fuisse per desertum 40 annis.

Prob. II. Quia infra cap. XX, leguntur venisse in Cades : ergo ante missos exploratores, ante murmurationem ab ipsis excitatam, ante punitionem Core, Dathan et Abiron, etc., nondum eo venerant; ergo illa Cades est diversa ab hac.

Prob. III. Quia Deut. II, 14, dicit Moyses : *Tempus autem, quo ambulavimus de Cadesbarne, usque ad transitum torrentis Zared triginta et octo annorum fuit.* Ergo non haeserunt 38 annis in Cadesbarne.

Obj. I. Deut. I, 46 dicitur : *Sedistis ergo in Cadesbarne multo tempore;* ergo, etc.

R. inde non sequi quod mancerint illic 38 annis, sed ad summum quod illuc notabiliter diutius haeserint, quam in aliis mansionibus : unde immediate post, scilicet cap. II, 4, dicitur quod profecti ex Cadesbarne, venerint in solitudinem, quae ducit ad mare Rubrum (quia, ut ibidem dicitur cap. I, 40, et hoc lib. cap. XIV, 25, Dominus jussicerat illos redire in solitudinem, unde venerant, versus mare Rubrum), et deinde circiverint montem Seir, etc., multo tempore : atqui tamen ex illa Cades, in qua Maria mortua est, non amplius rediverunt in solitudinem; sed recta profecti sunt ad terram promissionis, cum jam esset annus quadragesimus, ut colligitur ex cap. XXXIII hujus lib., §. 38 : ergo, etc.

Obj. II. Infra cap. XXXIII ubi omnes mansiones numerantur, nulla mansio dicitur Cadesbarne, sed decima quinta vocatur Rethma, et trigesima tertia vocatur Cades; ergo illa Cades sive Cadesbarne, de qua hoc cap. XIII agitur, est idem locus cum illa Cades, quae cap. XXXIII numeratur pro trigesima tertia mansione.

R. Neg. conseq.; nam mansio in Rethma est eadem cum hac mansione in Cadesbarne. Vocatur autem aliquando Cadesbarne, quia Rethma erat locus juxta urbem Cades.

His adde, quod Cadesbarne fuerit prope terram promissam, scilicet in ejus confinio australi; prout dicitur infra cap. XXXIV, 4. Deinde cessit in partem tribus Juda, ut dicitur Josue XV, 5. Cades autem ubi mortua est Maria, erat prope mare Rubrum: nam cap. XXXIII, 36, dicitur quod de Asiongaber venerint in Cades: atqui Asiongaber erat super mare Rubrum; ergo Cades, in qua mortua est Maria, non procul ab Asiongaber distabat: adeoque Cadesbarne et Cades, de qua agitur cap. XXXIII, sunt loca distincta.

QUESTIO II. — AN EX IIS, QUI DE AEGYPTO EXIERUNT, SOLI JOSUE ET CALEB INTRAVERINT TERRAM PROMISIONIS.

Ubi exploratores cap. XIII, falso retulerant quod terra illa devoraret habitatores suos, puta aeris intemperie, etc., haberetque urbes grandes et muratas, et quod ibidem vidissent monstra de genere giganteo,

quibus ipsi comparati, quasi locustæ videbantur, teritus est populus, et pro more suo incœpit murmurare dicens cap. XIV, 3 : *In hac vasta solitudine utram pereamus;* tandemque Caleb et Josue, qui ipsos conabantur sedare, §. 10, volebant lapidare. Hinc iratus Dominus dicit

§. 29 : *Omnis, qui numerati estis a viginti annis et supra, et murmuratis contra me,* §. 30 : *Non intrabis terram.* De hac numeratione habetur cap. I, 45 et 46 : *Fueruntque omnis numerus filiorum Israel... a vigesimo anno et supra... sexenta tria millia virorum quingenti quinquaginta.* Omnes isti ob murmurationis culpam in deserto morte puniti sunt, praeter Caleb et Josue. Hi ergo duo soli, ex tot centenis armatorum millibus, ingressi sunt terram promissam, quia Deo obsequentes fuerunt.

Cum vero cap. I, 47, dicatur : *Levitæ autem in tribu familiarum suarum non sunt numerati cum eis;* hinc communiter deducunt interpretes, quod præfata sententia divina, quae fuerit murmurantes, non comprehendat levitas: hi enim non sunt numerati a 20 annis, sed ab uno mense, ut cap. 3, vel ab anno trigesimo, ut cap. IV : atque adeo Moyses et Aaron ex vi præfatae sententiae non excluduntur ab ingressu terræ promissæ; et nisi aliud impediunt obstisset, potuissent cum aliis in Chanaanam intrare.

Et certe constat Eleazarum ingressum esse terram promissionis: nam ipse cum Josue divisit filios Israel terram illam, ac distribuit, ut patet Josue XIV, 1; et tamen jam ille cap. III hujus lib. dicitur sacerdotio functus; atque adeo erat modo sacerdos tempore murmuris.

Hac ergo sententia comprehensi sunt soli milites, qui cap. I, 45, numerati fuerunt, et omnes murmuraverunt: unde Deut. II, 14 et seqq.: *Donec consumetur omnis generatio hominum bellatorum de castris, sicut juraverat Dominus, cuius manus fuit adversum eos, ut interirent de castrorum medio.* Postquam autem universi ceciderunt pugnatores, locutus est Dominus. Idem habetur Josue V: adeoque juniores qui egressi sunt de Aegypto, intraverunt terram promissam.

Dices: Hie §. 2 dicitur : *Murmurati sunt contra Moysen et Aaron cuncti filii Israel.* Ergo omnes murmuraverunt; et per consequens omnes mortui sunt ante ingressum in Chanaan.

R. Neg. conseq.; nam particula cuncti vel omnes pro maxima parte populi sumuntur, sicuti psal. CXV: *Vota mea reddam coram omni populo ejus.* Unde S. Hieron., epist. CXLVI, de filio prodigo, ad illa verba: *Omnia mea tua sunt, dicit: Secundum eum canones, quem sœpe exposuimus Scripturarum, omnia, non ad totum referenda esse, sed ad partem maximam,* ut psal. XIII: *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt.* Et Joan. 40: *Omnes qui venerunt ante me fures fuerunt.* Et I Cor. IX: *Paulus, omnibus, inquit, omnia factus sum, ut omnes lucifacerem.*

Et ad Philip. II: *Omnes que sua sunt querunt, non ea que sunt Jesu Christi.* Ita D. Hieronymus. P. quomodo lex hic cap. XV præscripta quoad peccatum ignorantiae, non repugnet alii præscriptæ

597
in Levitico : et cur Hebrei ignoraverint quid faciendum cum violatore sabbati.

§. 22: *Quod si per ignorantiam præterieritis.* Præscribitur hic, §. 24, ut si universa multitudo per ignorantiam peccaverit, offerat vitulum in holocaustum, et hircum pro peccato: ac proinde videtur haec lex adversari alteri legi Levit. IV, 14, ubi jubetur, ut si tota multitudo ignoranter peccaverit, offerat vitulum pro peccato.

Sed difficultas complanatur, si dicatur, quod lex Levit., hic suppletur: non enim abrogatur, vel mutatur lex illa, sed additur nova, ut scilicet præter illum vitulum pro peccato cuius sanguis inferebatur in Sancta, insuper offeratur aliis vitulus in holocaustum, et hircus pro peccato. Ita post Abulensem duas istas leges conciliant interpres.

§. 32: *Cum invenissent hominem colligentem ligna in die sabbati.* Hinc patet legem observandi sabbatum, quoad cessationem ab operibus servilibus, fuisse in vigore in deserto; etiamsi sacrificia sabbatis præscripta ibi non observarentur.

§. 34: *Qui recluserunt eum in carcerem nescientes quid super eo facere deberent.* Quamvis Exod. XXXI, 14, poena mortis lata esset in violatore sabbati, tamen ignorabant an pro tantillo opere mori deberet, et quo mortis genere. Jubet autem Deus eum lapidari: ex quo patet quam rigide et severe præcepta et festa sua servari mandet Deus.

CAPUT XVI.

Core, Dathan, Abiron et Hon rebellant contra Moysen et Aaron, et cum 250 sociis ambiunt sacerdotium, sed vivi terræ hiatus absorbent primi; socii vero igne coeli occiduntur: hinc Israelitæ contra Moysen et Aaron, tanquam in populi interfectores insurgunt, ex quibus 14,700 igne absuntur: sed ignem ultorius grassantem Moyses cohabet.

QUESTIO UNICA. — AN CORE CUM FILIIS FUERIT A TERRA ABSORPTUS.

Nota quod ob acerbam illam murmurationem, qua Core consobrinus Moysis (erat enim filius Isaar filii Caath, et Moyses filius Amram filii Caath) cum Dathan, Abiron, et Hon, Rubenitis, pertractis in seditionem alias 250 sociis, contra Moysen rebellarent, aliqui ipsorum vivi a terra absorpti sint, ut Dathan, Abiron et Hon, qui simul cum Core erant capita rebellionis; alii vero incendio perierint, scilicet illi 250 socii: sed an Core perierit cum Dathan et Abiron, a terra absorptus, an vero perierit cum illis 250 sociis, igne combustus, haeret in questione. Ad quam

R. Core non fuit igne combustus, sed a terra absorptus.

Prob. I. Quamvis hoc cap. non dicatur expresse quod Core, absorptus fuerit cum aliis, id tamen dicitur infra, cap. XXVI, 10: *Aperiens terra os suum devoravit Core, morientibus plurimis, quando combussit ignis ducentos quinquaginta viros.* Ergo, etc.

Prob. II. Quia ubi nos hic habemus, §. 32: *Et aperiens terra os suum devoravit illos cum tabernaculis suis, et universa substantia eorum,* LXX habent sic: *Et*

aperta est terra, et devoravit eos, et domos eorum, et omnes homines existentes cum Core, et omnia jumenta eorum, et descenderunt ipsi, et omnia, quæ sunt eis, viventia in infernum. Similiter textus hebraicus et chaldaicus addunt hic ipsum Core.

Item hic §. 24 dicitur: *Præcipe universo populo ut separetur a tabernaculis Core, et Dathan et Abiron.* Et §. 32, dicitur: *Terra devoravit illos cum tabernaculis suis.* Ergo Core non est combustus cum 250 sociis suis, sed a terra absorptus.

Prob. III. Quia tantum fuerunt combusti 250 viri: atqui Core non erat ex illis 250 viris; ergo.

Prob. min., quia illi 250 viri offerebant thymiana, adeoque erant prope altare holocausti, e quo debebant accipere ignem, ne ipsis contigisset sicut Nadab et Abiu, vel potius ne dicerentur esse combusti, quia murmurarunt contra Moysen, sed quia obtulerunt ignem alienum. Atqui tamen Core erat in suo tabernaculo, ut colligitur ex §. 25, et ex cap. XXVI, 10 et 11, ubi dicitur: *Et factum est grande miraculum, ut Core pereunte, filii illius non perirent; sed non fuisset grande miraculum si Core combustio juxta altare holocausti, filii ejus procul inde existentes in tabernaculo non fuissent ab igne læsi; ergo, etc.*

Obj. I. Omnes qui obtulerunt thymiana perierunt igne; atqui Core obtulit thymiana; ergo.

Prob. min., quia dicitur §. 40: *Ne quis accedat alienigena, et qui non est de semine Aaron ad offerendum incensum Domino, ne patiatur, sicut passus est Core.* Ergo, etc.

R. I. Neg. conseq.; nam immediate sequitur: *Et omnis congregatio ejus.* Atqui tamen certum est, quod Dathan et Abiron non obtulerint thymiana; ergo ex illo loco non sequitur quod Core obtulerit. Quare

R. 2. Neg. conseq.; nam ex textu tantum sequitur quod omnes fuerint puniti; sed non sequitur quod omnes eodem mortis genere puniti fuerint.

Inst. Versu 16: *Dixitque (Moyses) ad Core: Tu et omnis congregatio tua state seorsum coram Domino, et Aaron, die crastino separatum.* §. 17: *Tollite singuli thuribula vestra et ponite super ea incensum, offerentes Domino ducenta quinquaginta thuribula.* Ergo Core obtulit cum aliis.

R. Neg. conseq., nam quamvis Moyses id jussicerat: tamen postero die venire noluit Core, sicuti etiam Dathan et Abiron, sed mansit in tabernaculo suo: alias enim non fuisset opus ut Israelitæ ab ejus tabernaculo recessissent, prout eis mandatum erat §. 24. Praeterea non videtur verum quod Moyses dixerit Core ut ipse caperet etiam thuribulum: nam tantummodo dixit ut illi 250 socii caperent; siquidem erant præcise tot murmuratores, præter Core, Dathan, Abiron, et Hon; ut constat ex §. 2, ubi dicitur quod cum Core, Dathan, Abiron et Hon surrexerint contra Moyses alii ducenti quinquaginta viros. Ergo, etc.

R. Core non fuit igne combustus, sed a terra absorptus.

Prob. I. Quamvis hoc cap. non dicatur expresse quod Core, absorptus fuerit cum aliis, id tamen dicitur infra, cap. XXVI, 10: *Aperiens terra os suum devoravit Core, morientibus plurimis, quando combussit ignis ducentos quinquaginta viros.* Ergo, etc.

Prob. II. Quia ubi nos hic habemus, §. 32: *Et aperiens terra os suum devoravit illos cum tabernaculis suis, et universa substantia eorum,* LXX habent sic: *Et*

probatur ulterius: §. 35 dicitur: Sed et ignis

egressus a Domino interfecit ducentos quinquaginta viros, qui offerebant incensum. Item infra cap. XXVI, 10, tantum numerantur 250, qui combusi sunt; ergo Core non perit igne.

Obj. II. Quando Dathan et Abiron dicuntur a terra absorpti, nulla fit mentio de Core, nec Moyses jussit turbam ab ejus tabernaculo recedere. Vide §. 25, 27, etc. Item psal. CV, 47, tantum dicitur: *Aperta est terra et degluttivit Dathan, et operuit super congregationem Abiron.*

R. Disting. assumpt. Nulla fit mentio de Core in textu LXX, chaldaico et hebraico; nego assumpt., nam §. 27 habet hebraicus: *Et discesserunt a tabernaculo Corach, Dathan et Abiram e circuitu.* Eodem modo legunt LXX et chaldaicus. Nulla fit mentio de Core in nostra Vulgata; subdistinguo: nulla fit mentio §. 24, et infra, cap. XXVI, 10; nego: nulla fit mentio §. 23, 27 et seq., transeat: sed hoc non erat necessarium, quia non solet Scriptura semper eadem repetere. Idem dicendum est de psalmo citato.

Filiii autem Core non fuerunt absorpti cum patre suo, ut patet ex dictis prob. III. Imo certum est quod filii Core postea sancti habitu sint inter levitas, psalmosque plures aut componuerint, aut decantarent; ut patet ex titulo psal. XLI, XLIII, XLIV, etc., qui omnes filii Core inscribuntur, et ex lib. I Paralip. XXVI, 1. Et ideo forsitan, atque etiam ob honorem Samuelis, qui fuit de filiis Core. Noluit David nomen Core, patris ipsorum, suo psalmo inserere.

P. an illi, qui a terra hic sunt devorati, descendenter vivi in infernum.

R. Probabilius est quod non pervenerint vivi usque ad infernum; sed quod in via, vel ab igne e terra erumpente, vel clausa terra, suffocati fuerint.

Prob. I. Quia universalis lex est, Heb. IX, 27: *Statutum est hominibus semel mori, a qua lege nemo eximendus est, nisi aliquid cogat; ergo et hi mortui sunt.*

Prob. II. Quia alias non resurerent in die judicii: nam ex nunc ipsorum corpora forent immortalia in inferno; ut dicit A Lapide.

Prob. III. Quia Moyses dicit §. 29: *Si consueta hominum morte interierint: quasi diceret: hi non morte consueta, sed nova interibunt; ergo, etc.*

Dices, versu 33 dicitur: *Descenderunt vivi in infernum; ergo non sunt mortui in via.*

R. Neg. conseq., nam non descendenter non accipitur complete, sed inchoate: siquidem Moyses §. 30 dicit populo: *Sin autem... descendenter viventes in infernum, scitis quod blasphemaverint Dominum.* Atqui tamen populus non potuit videre, aut scire an pervenerint vivi ad infernum, sed tantum quod vivi incooperint descendere; ergo, etc.

Porro an omnes damnati sint, res potest esse dubia. Ita quidem censem S. Hieron., Epiphanius, Beda, et interpretes communiter contra Abulensem: sed bene censem Abulensem quod in via potuerint conteri et salvati: quod si factum sit, per infernum intelligi

debent viscera, seu inferioris partes terrae, prout illa vox in quibusdam locis accipi solet.

CAP. XVII, XVIII.

Accipit Moyses duodecim virgas seu scipiones a duo. decim principibus tribuum: quibus coram Domino in tabernaculo positis, floret et germinat sola virga Aaronis, eoque miraculo et indicio, Aaroni sacerdotium divinitus consignatur et confirmatur. Levitis loco sortis hereditarie, assignantur decimæ.

QUESTIO PRIMA.—*QUALE NOMEN FUERIT INSCRIPTUM VIRGIS PRINCIPIUM, ET QUALIS FUERIT VIRGA AARONIS.*

Quanquam contentio, quæ erat inter familias leviticas circa ius sacerdotii, jam finita esset per interitum Core et asseclarum ejus: ut tamen omnis ulterioris dissensionis et murmuris tolleretur occasio, Deus mandat Moysi.

Cap. XVII, 2: *Loquere ad filios Israel, et accipe ab eis virgas singulas per cognationes. Cognatio hic pro tribu sumitur: non enim tot sunt assumptæ virgæ, quot erant cognationes, sed quot tribus, id est, praeter tribum Levi, duodecim.*

Patet hoc, quia in textu additur: *A cunctis principibus tribuum* (qui videlicet toti tribui praeerant, ut cap. I Q. 2 dictum est) *virgas duodecim.* Amplius hoc declarat textus hebraicus, ubi loco cognitionis intelligimus et legimus *domum patris*; domus autem patris est cuiusque patris, seu patriarchæ tribus, tanquam domus ab illo propagata.

Et uniuscujusque nomen superscribes virgæ suæ.

Estius putat singulis virgis inscripta fuisse tribuum nomina. Marius existimat quod praeter tribuum nomina, etiam singulae familiae illius tribus, nomen sue familie inscriperint, ut Deus declararet se huic, non isti cognitioni sacerdotium deferre, si virga illo loco, ubi nomen istius cognitionis scriptum erat, germinaret.

Sed rectius Jansenius et A Lapide censem: *Et uniuscujusque referri debere non ad tribum, sed ad principem in qualibet tribu: ad illos enim, tanquam ad primogenitos totius tribus, maxime videri poterat spectare sacerdotium.*

Duo auctores illi suam opinionem conantur probare ex textu hebraico; asserunt enim ibidem haberi: *Quisque, scilicet princeps, scribat nomen suum super virgam suam.* Et versio Pagnini habet, *Nomen ejus scribes.*

Hæc opinio etiam probari potest. 1. Quia si tantum nomen tribus inscriptum fuisset, adhuc incertum mansisset, cui familiæ illius tribus sacerdotium competisset. 2. Quia in virga Aaron non fuit inscriptum nomen Levi, nec alieius familiæ leviticæ, sed solius Aaron; ergo similiter dicendum videtur de aliis.

§. 3: *Nomen autem Aaron erit in tribu Levi.* In hebraico habetur: *Et nomen Aaron scribes super virga Levi.* Et ita etiam habent LXX. Unde quod hæc virga Aaron, que floruit, non fuerit virga Moysis, tot milieariorum operatrix,

Prob. I. Quia hic vocatur virga Levi, non Moysis. Prob. II. Quia si fuisset virga Moysis, non habuissent principes virgas aequales: nam Aaron habuisset virgam prodigiosam, que quasi solita erat miracula facere, adeoque jure merito principes habuissent Moysen et Aaronem, ejusque virgam suspectos, cum ipsi tantum haberent communem baculum seu scipionem.

§. 6: *Fueruntque virgæ duodecim absque virga Aaron.* Eugubinus et alii arbitrantur locum hunc minus recte translatum: putant enim ipsi non 13 hic, sed tantum 12 fuisse virgas, sicut tantum 12 numerantur tribus. Verumtamen quod fuerint virgæ 13, prout noster interpres transfert,

Prob. Quia §. 2 dicitur: *Accipe a cunctis principibus tribuum virgas duodecim:* atqui fuerunt 12 tribus absque tribu Levi; ergo fuerunt virgæ duodecim absque virga Aaron.

Dices: In hebraico habetur: *Fuerunt virgæ duodecim, et virga Aaron in medio earum.* Eodem modo habent LXX et chaldaeus; ergo virga Aaron fuit inter illas 12, scilicet in medio; adeoque non erant 13 virgæ.

R. Neg. conseq.; nam potuit esse decima tercia in medio virgarum 12: quinimo textus ita magis naturaliter intelligitur propter copulam et post numerum 12.

Postquam Moyses posuisset singulas virgas coram Domino in tabernaculo testimonii scilicet in sancto sanctorum coram area,

§. 8: *Sequenti die regressus, invenit germinasse virgam Aaron in domo Levi: et turgentibus gemmis eruperant flores, qui, foliis dilatatis, in amygdalas desormati sunt.* In hebraico habetur: *Et ecce virga protulit germen, et floruit florem, et protulit amygdalas.* Triplex fuit miraculum, quod scilicet arida virga gemmas seu baccas protulerit, quod haec statim sint conversæ in flores, et hi in fructus.

Nunquam hanc virgam aut fructus ejus fuisse sicutatos, existimat Abulensis; ut scilicet esset perpetuum istius miraculi memoriale, et continuatio.

QUESTIO II.—*QUALES PROVENTUS TRIBUI LEVI FURENT ASSIGNATI IN TERRA CHANAAN.*

Quemadmodum observat S. P. Aug. in psal. LXVII, sors tribus Levi est non habere sortem inter fratres suos, quod ex eorum decimis sustentaretur. Unde

Cap. XVIII, 20: *Dixitque Dominus ad Aaron: In terra eorum (scilicet hebreorum fratrum vestrorum) nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos, scilicet hereditatis, in divisione terræ promissæ, adeoque nec agros ad excolendum, nec vineas, etc.* Hinc Aug. in psal. LXXXV ait: *Quia sacerdotibus templo servientibus terra divisa non est, oportebat ut duodecim tribibus dispertiret omnis regio promissionis.* Possidebant tamen levitæ urbes 48, sed tantum ad habitandum, et suburbana earum ad alenda et pascenda sua pecora; ut patet infra ex cap. XXXV, et Josue XIV. Unde inepit Wiclef hinc probare conatus est quod

non licet modo clericis illas habere possessiones lex enim illa ceremonialis est et modo abolita.

Non videtur etiam hac lege vetitum levitis, quin possent vendere et emere domos et alia quæ cultura non indigent; ut sunt agri pascuales non frumentarii: nam emptio era apud Judæos quasi quedam locatio usque ad annum jubilei. Et sic Jeremias sacerdos emit agrum patruelis sui, Jerem. XXXII, 9, et Barnabas levites vendidit agrum suum, Act. IV, 37.

Ego pars et hereditas tua in medio filiorum Israel: id est, quod ratione mei, et ministerii mei obveniet, ut, v. g., victimæ, sacrificia et oblationes, illa tibi cedent loco hereditatis, et abunde sufficient.

Contigit autem hæc levitarum exhaereditatio ex Dei beneplacito, qui haec ratione ministros suis multo reddit opulentiores. Fecit hoc etiam Deus, ut levitæ cura fuerandi virtus expediti, se totos ad tabernaculi ministerium, et rerum divinarum curam possent impendere, et sacerdotes in aliarum tribuum salutem aerius inumberent.

§. 21: *Filiis autem Levi dedi omnes decimas.* Nomine filiorum Levi non comprehenduntur hic sacerdotes, sed soli levitæ. Hucusque sacerdotibus, tanquam stipendum sui ministerii, dederat Deus victimas, primitias, aliasque oblationes votivas et spontaneas: hic vero levitis, usque solis assignat decimas, non autem sacerdotibus, ut vult Ribera lib. III de Templo, cap. 2: siquidem levitæ ex illis decimis rursus dabant decimas sacerdotibus, ut præcipitur §. 26.

Atque hinc colligi potest quam æxpli fuerint levitæ, et imprimis sacerdotum proventus annui. Si enim consideremus levitas vix quadragesimam partim populi judaici constituisse, ut colligi potest supra ex cap. III et IV; tamen hic jubentur levitæ accipere decimas ab omnibus filiis Israel, id est, ex decem partibus omnium fructuum et proventuum annuorum totius terræ sanctæ una pars illi tribui debebatur, præter habitationem liberam, et pascua jumentis et pecudibus assignata, idque sine ullis impensis arandi, metendi, aut colendi hortos. Adeoque manifestum est levitas fuisse longe multo ditiores exæteris tribibus: nam decima parte data levitis, reliquæ novem partes tantum dividendæ erant 12 tribibus; atque adeo plus recipiebat tribus Levi sola, et si multo minori constaret numero, quam illa alia tribus licet numerosior.

Quod si vero jura sacerdotum spectentur, quæ enumerat Philo lib. de sacerdotum Honoribus, constabit non solum juxta legis judicium sacerdotes æquiparari honore, ac majestate regibus, ut loquitur Philo, sed etiam divitijs euilibet aliarum tribuum opulentissimo præferri potuisse.

Nota quod cum eo tempore non essent nisi tres sacerdotes, saltem adultæ ætatis, puta Aaron, et duo filii ejus, levitæ vero, a 30 annis et supra, essent 8,500, ut patet ex cap. IV, tamen decimam partem omnium decimarum, quas accipiebant levitæ ab omnibus filiis Israel, debebant dare his sacer-